

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 23 (1932)

Nachruf: En memoria digl aultreveri signur Pader Baseli Berther O.S.B. de Tujetsch Conventual della venerabla claustra de Mustér

Autor: Disch, Gion

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 14.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

En memoria digl aultreveriu signur

Pader Baseli Berther O. S. B.

de Tujetsch

Conventual della venerabla claustra de Mustér

Da Gion Disch

Veta perpetna schai el confiert,
Quei fa flurir la fossa sc' in iert.
Christus ha mort e puccau dumignau
Ord stgiradetgna la glisch carmalau.

Anno 1931 ha il zenn grond notificau giud la tuor claustrala a Mustér a siu convent, al vitg ed alla vischnaunca de Mustér, ch'igl aunghel della mort hagi, per la quarta gada en quei onn, spluntau vigelgia Nadal, ils 24 de december, vid la porta claustrala.

Strusch fuva la frestga fossa seserrada sur las restonzas terrestras digl aultreveriu pader decan Anselm Waser, sch'ei in' outra fossa sesaviarta avon la basilica de s. Martin, avon la oreifer restaurada baselgia claustrala de Mustér, el pignmo idillicamein postau santeri dil convent. Quella fuva destinada de prender tier sesezza il habit mortal d'ina olma generusa, d'in character ferm e decisiv.

Udend danovamein il zenn claustral a tucchar de miert scheva quella gada mintgin tier sesez: Pader Baseli ei morts, Dieus hagi si' olma!

Vegnend igl aultreveriù signur plevon resignau, Tumasch Berther, il zun carezau frar dil defunct, satraus sonda ils 22 d' uost dil medem onn a Sedrun sut grond' assistenza de clerus e pievel, haveva il premurau miedi, sgr. Dr. Stiafan Berther dictau al pauper pader Baseli arrest en sia cella, la quala el dueva vivs mai pli bandunar.

Pader Baseli ha tscherniu la glisch dil di a Dieni ella biala val Tujetsch anno 1858 la vigelia s. Martin, ils 10 de november.

Sin Dieni, anno 1555 scret Döny, la cuort dil Toni, haveva Duri Battesta Berther naschius ils 30 d' avrel 1816 e morts ils 26 de november 1882, siu pign reginavel ensemen cun sia consorta Onna Maria Urschla Schmedt, naschida 1821 ils 17 de zercladur e morta ils 28 d' avrel 1898. Dieni schai strusch 100 m. dadens Rueras e secompona ord la pintga, tipica casa tuetschina de quaders cun mugrins e la gronda clavadora gest dasperas. Omis dus baghetgs schaian sur la scarpa dil stradun dell' Alpsu en ina squadra che sestenda sin vart settentrionala en pintga pendenza denter val Giuv e val Milar en admirabla contrada muntagnarda. Sut il stradun schai en proxima vischinonza de Dieni, sper Plaun miez la ruina dil casti dils niebels de Pultengia, alla quala schlatteina il grond avat Pieder della claustra de Mustér apparteneva, il fundatur della Ligia grischa (1424). Occidentalsettentrional de Dieni ei Giuv cun la caplutta de s. Bistgaun, uss dil tut depopulau, ed occidental

dil tuttafatg serasan ils cuolms permavauns-atunils de Mulinatsch, Milez e Grispausa. Tramontan schaian sur teissa spunda viers la val Milar las tegias de Malamusa, alp e pez Culmatsch, ils gigantes Pez nér, Mutsch, Pez Giuv e Crispalt.

Visavi alla casa de Dieni serasa sin l'otra vart dil Rein, sur ina bellezza pastira, il gigantic uaul Surrein per liung e per lad en altezia, e sur ses confins sestenda l' alp Tgom tier igl uaul Davos Nacla e Val Nalps. Era cheu sesaulzan dretg e seniester suenter las vals lateralas Nalps e Cornera ils gigants dil mund alpin ellas neblas e lunsch sur quellas orasi.

En quella contrada ha il pign Giachen Martin, aschia ei pader Baseli staus numnaus el s. batten, passentau ses giuvens onns sper ses quater fargliuns: 1. Tumasch Giusep, n. ils 9 de mars 1853, morts sco gia menzionau, ils 19 d' uost 1931;

2. Onna Maria Urschla, n. ils 6 de november 1854 e m. ils 10 de matg 1922. Ella ei stada semaridada ils 6 de fevrer 1877 cun Gion Michel Monn de Sedrun ed ha schenghegiau a quel 3 affons, dils quals in fegl ed ina feglia ein aunc en veta. Il fegl ei maridau ed ha 5 affons.

3. Vigeli Giusep, numnaus Sep de Dieni, ei staus naschius ils 12 de matg 1856 e morts ils 16 de mars 1925. El ei maridau ils 9 de november 1886 cun Barbla Catharina Deflorin de Camischolas. Els han schau anavos dus affons, fegl e feglia, maridai omisdus. Il fegl Baseli ha da 14

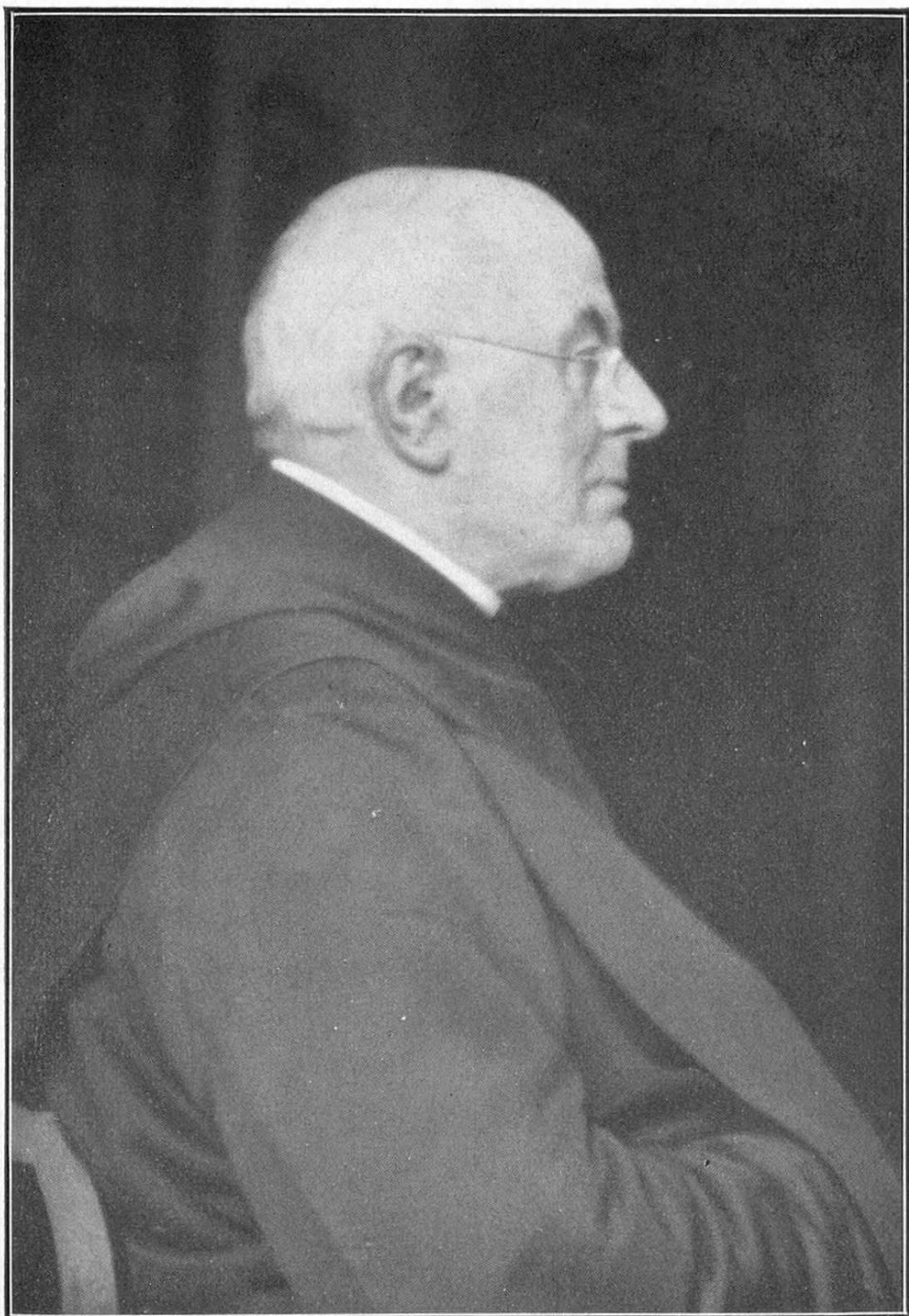
affons aunc 11 en veta, 5 fegls e 6 feglias. La feglia Barbla, maridada cun Vigeli Monn de Sedrun ha giu 11 affons, dils quals quater mats e quater mattauns vivan aunc. La mumma ha stuiu bandunar aunc giuvna la famiglia ils 11 de schaner 1925 per serender ella patria celestiala;

4. Giachen Martin, n. ils 10 de november 1858 ei morts sco pader Baseli a Mustér, ils 24 de december 1931;

5. Maria Turte ei naschida ils 13 de fenadur 1860 e morta ils 24 de fevrer 1925. Ella ei stada maridada ils 19 de november 1887 cun Sigisbert Berther de Camischolas. Quella sora ha giu 6 affons, dals quals dus ein aunc en veta, in mat ed ina giuvna maridada.

Ils geniturs de nies pader vivevan en tema de Diu ed han tratg si lur affons, giuvens e giuvnas cun grond quitau e carezia ed educau els cun plaid, fatg ed exempel tier quei ch' els tuts ein daventai, tier buns cristifideivels da tgierp e dad olma.

Il bab, Duri Battesta, fuva pur, sco quasi tuts ses conburgheis e vischins. El fuva atgnamein oriunds da Camischolas, nua che ses geniturs Vigeli Berther e Maria Turtè n. Paly havevan pitu zun fetg en consequenza dil sgarscheivel incendi dils 11 de fenadur 1822, al qual 15 casas e 16 clavaus cun la caplutta ein stai curdai sco unfrenda. Ils dus carstgaunets vegls ein morts, l' in ils 18 e l' auter ils 19 de fevrer 1830. In frar pli

† P. Baseli Berther O. S. B.

vegl dil bab Duri Battesta, Giachen Martin, n. ils 13 de december 1809 e morts ils 19 d'october 1872, ei restaus a Camischolas e fuva sez medemamein pur. Dasperas s'occupavan quels dus intelligents frars en Svizzeria bassa e sez leuor' en Germania, senza haver fatg enzatgei scolas, sco sorprendiders de construcziuns de straduns. Anno 1860 ei il stradun dell' Alpsu vegnius baghegiaus naven da Mustér entochen ils confins uranes ed il vitg d'Ursera ed anno 1864 ei quel vegnius collaudaus e surdaus al traffic. Ils dus frars Berther han giu obteniu dal Grischun e dagl Uri mintgamai ina sort de baghegiar, numnadamein dal vitg Mustér naven entochen S. Brida sut Tschamut giu e naven dagl ault dil pass entochen tier il secund caraun sur Ursera si; quel vegn numnaus aunc oz il di «Caraun dils Berthers» e dals d'Ursera: «Berthers Kehr.» Da lezzas uras han ils frars Berther, che fatschentavan bia luvriers talians, menau la pulenta, la tratga nazionala de lur luvriers, ella val Tujetsch, nua che quella spisa ei senaturalisada extraordinariamein fetg e bein.

Dus mattatschs dil Berther de Dieni haveva Niessegner destinau per la clamada sacerdotala. Els, sco lur geniturs, han giu dagur de quei clom e capiu quel. Il vegl dils dus frars, il Tumasch, ei daventaus prèr ed ha operau sco tal cun grond success e ventira, specialmein ellas duas pleivs de Surrein e de Medel, quasi entochen sia beada fin.

Il giuven ded els ha studegiau els gimnasis de Mustér e Sviz, allas universitads de Friburg e d' Eichstädt e suenter el seminari de s. Glieci a Cuera. Il giuven Giachen Martin Berther fuva daventaus in oreifer student d' excellenta comparsa ed el haveva menau si' eglia da sur nos tiarms vi e mirau il mund e siu cunfar en tiara jastra.

Statura e figura de gust e parada han qualificau il giuven Tuetschin da maniera ch' el ha fatg sco schuldau en cuort carriera e cun 23 onns fuv' el premlitinent el battagliun navonta. Cun occasiun d' in manever de brigada ha el anno 1882 giu l' occasiun de gastar sia entira colonna a casa enten Dieni. Cuort sisu ha el schau prender sia biala barba brina ed ha brattau la uniforma cun la sutana nera dil seminari de s. Glieci a Cuera. Leu ha el continuau ses studis teologics, mo ei lu vonzei sedecidius de snegar il mund dil tuttatfatg ed ha supplicau il pader Priur Benedetg Prevost per la recepziun ella claustra de Mustér, la quala il numnau Priur, in religius retic ord la claustra de Muri-Gries, fuva gest sil precint de restaurar cun igl agid de Diu.

Ils 16 de december 1884 ha il frater Giachen Martin Berther fatg siu sogn profess ella baselgia claustrala de s. Martin a Mustér ed ha obteniu il num religius Basilius. A siu niev sogn patrun, al grond sogn doctur della baselgia, ha el duront sia entira veta rendiu honor. Ils 25 de schaner 1885 ei il giuven religius vegnius benedius ora a Cuera

subdiacon, ils 14 de matg dil medem onn a Mustér diacon ed ils 17 de matg spiritual. Sia son-tga messa nuviala ha pader Baseli Berther celebrau sut gronda frequenza dil pievel per gliendisdis Tschuncheismas, ils 25 de matg 1885.

Pader Baseli ha giu collaborau gia sco noviz e frater, strusch passaus en claustra, alla scola claustrala ed anno 1888 eis el vegnius tschentaus sco prefect alla testa de quella. Sin quei post ha el perseverau entochen anno 1905. Dasperas deva el instrucziun en scola, sco prefect e suenter, en differents roms, sco p. ex. aunc anno 1930 1931 latin all' emprema classa gimnasiala.

Pader Baseli fuva sin scantschala in oreifer oratur, e sco grond veneratur de Maria tergeva el la gronda baselgiada, perseverada en profund silenzi en ses priedis dil meins de matg tier e cun sesez ellas aultas sferas celestias. Era sco confessur gudeva Pader Baseli in special renum e respect, sco el insumma steva tier ses conventuals, scolars e tut il pievel en aulta veneraziun.

Siu liber temps dedicava il prefect e professor alla biblioteca claustrala e specialmein als cudischs romontschs ed alla collecziun retoromana. El ei staus il fundatur e protectur de quella entochen sia mort. Dasperas s' occupava quei um scientific specialmein cun studis local-historics ed il pievel sursilvan romontsch ha d' engraziar ad el in grond diember de talas bellezza lavurs, compa-ridas en squetsch. Oravontut alla ton carezada val

Tujetsch, alla quala sias vacanzas fuvan dedicadas entiramein, ha el dedicau deliciosas caussas. Pader Baseli ha era teniu bia sin siu num de famiglia, «de Cha Berchte,» «Berchter», Berther, in dils pli vegls e pli vengonzs della veglia dertgira aulta della Cadi. A quella schlatteina ha el dedicau en sia ovra: «Il Cumin della Cadi de 1656 e Mistral Giachen Berther» ina impurtonta apologia per giustificaziun dil numnau mistral.

Anno 1898 gia ha il confrater de P. Baseli, igl aultreveriu Sur P. Maurus Carnot, a nus tuts enconuschents sco pli prominent poet e litterat, scret en connex cun siu apprezzament digl erudit P. Baseli Carigiet de p. m. en siu studi cultur-historic-litterar: «Im Lande der «Rätoromanen» sur P. Baseli Berther il sequent:

«Il da nus spariu litterat e poet (Carigiet) ha re-laschau a P. Baseli Berther per ierta e testament siu num, entusiasmus ed inspiraziun per il lungatg mumma; el figurescha ella Crestomazia cun entginas poesias spiritualas ed humoristicas, allas quallas s'aggiunscha in plascheivel toc prosaic, il qual descriva en moda naturala e tuns caulds e plein colurs sia biala patria, la val Tujetsch, siu pievel e sias isonzas. La circumstanzia, che P. Baseli ha era salvau e scompentau bein enqual cudisch vegl e purgameinas, che fussen schiglioc svani ed i a piarder, sco scazi en sia biblioteca romontscha, dei buca vegnir cuschentada:

Cun amur ha' l cheu ses scazis
 Cun modestiudad ludau;
 Sco tresor de nossa claustra
 Al visitatur mussau.

(Libramein suenter W. Weber)

Gie nus Retoromans e cun nus era la societad Retoromontscha, alla quala P. Baseli Berther ei restaus fideivel commember entochen la mort, essan obligai al defunct il pli grond engraziament per ils scazis litterars dad el a nus rimnai e relaschai cun nunstunclenteivla premura.

P. Baseli Berther fuva in sacerdot suenter il cor de Diu, e schebein beinduras da sia vischinonza buca dil tut capius ed essend forsa sez era buc adina penetraus cun siu spért ellas intenziuns de quella, perquei ch'ei fuva buca dau agli de sfurzar sesez e sia cavazza tuetschina en mintga pertratg ed ideal, sche fuv' el tonaton in character schuber sco gl' aur, che vegn honoraus e respectaus da ses veneraturs ed amitgs.

La claustra de Mustér ha piars anno 1931 treis erudits religios ed in bruoder laic entras la mort. Mo la medema claustra sa seconfortar cun il legreivel schabetg, che treis giuvens conventuals, che giustificheschan las pli bialas speronzas, han quei onn pudiu ascender ils scalems digl altar grond per celebrar lur primizias en claustra.

Igl ei a mi buca pusseivel de concluder mia cuorta descripziun della veta de nies aultpreziau e venerau pader Baseli, renconuschius ed aultstimaus

sco religius, predicatur, confessur e professor, sco scribent, perscrutatur della historia locala e litterat, senza allegar ils products de sia plema.

P. Baseli ha en sia gronda modestiudad mai tschercau il laud dil mund ed ei sco humiliteivel religius claustral mai s' exponius sco campiun ni herox als contemporans. Tonaton mereta nies bien P. Baseli da nus laud e bien engraziament specialmein per la ierta a nus relaschada en plaid ed exempel ed oravontut en sia biblioteca romontscha claustrala ed en tontas numerusas scartiras, dellas qualas jeu vi cheu cuortamein far menziun:

1. Cun il motto ord il cudisch Prov. 17. 6: «La gloria dils affons ein lur perdavonts», alla testa de sia prefaziun dil bi cudischet titulaus: *Baselgias, Capluttas e Spiritualesses de Tujetsch*», ha P. Baseli presentau al pievel tuetschin ina oreifra historia de ses sanctuaris, 13 baselgias e capluttas e 5 sontgets, sco era de siu spiritualesses, v. d. dils spirituals jasters ed indigens che han funcziunau ella val sco plevons, caplons e primissaris ord il quendisch- e sedischavel tschentaner entochen sin il di ded oz. Grond interess sveglia la secunda part dil bi cudischet, che cuntegn cuortas indicaziuns sur dils «Spirituals nativs da Tujetsch». Denter quels secattan ils avats de Mustér Pieder de Pultengia de Rueras, Adalbert II de Medell de Sedrun, de Florin Gallus de Camischolas ed Anselm II Quinter de Bugnei.

Ella prefaziun de quest cudischet, compariu

anno 1924 ella stamparia Theodosiana «Paradis» ad Ingenbohl, scriva P. Baseli sez: «Nossa lavur porscha mo fragments, notizias, cunzun quei che appartegn l'entschatta. Sper nossas lavurs de minga di, essan nus sedai onns ora tutta breigia per rimnar nossas notizias. Igl ei stau ina tgeua, platischeivla occupaziun. Nus havein encuretg e rimnau nua ch'igl ei mo stau pusseivel. En particular ei quei daventau egl archiv episcopal ed egl archiv della pleiv.»

2. Vegn onns avon ch' il sura menzionau cundischet compari ha P. Baseli schau squitschar a Mustér sut il tetel «*Sin Cadruvi*» sias reminiscenzas ord la Val Tujetsch cun illustraziuns. Quella lavur cuntegn ina partida fetg bialas discipziuns ed historiettas historic-culturalas, las qualas han uss gia e specialmein per il temps futur muntada ed interess cun risguard della populaziun e ses agens tips, sco era de pastiras ed alps cun la veta che regia sin ed en quellas.

3. *Il cumin della Cadi de 1656 e Mistral Giachen Berchter.*

In niev document per la historia della Cadi cun notizias. Mustér, stampa de Gius. Condrau 1911.

En quei oreifer studi historic ha P. Baseli Berther rehabilitau vengonzamein il sura numnau Giachen Berchter che era staus calumniaus dis ed onns ella «Synopsis» della claustra e «Cuorta memoria» de quella sco inimitg della claustra. Da mistral Giachen era quei vegniu pretendiu en

quella scartira e suentier d' auters scribents. La stad d' anno 1909 ha P. Baseli finalmein anflau in vegl e fetg impurtont document, il qual el ha fatg stampar exactamein en sia sura menzionada lavur historica. P. Baseli muossa eclatantamein, che tut quei che era vegniu pretendiu e palesau sur de mistral Giachen Berchter e dil cumin d' anno 1656 ei buca ver, ei semuossi anzi ord quei document che «mistral Giachen Berchter ei adina staus in bien amitg e fautur della claustra e che las bullas de Urban VIII ed Innocens X seigien gnanc stadas sin Cumin». Ei sappi buc esser raschieni, che mistral Giachen Berchter hagi tagliau en tocs quella. Era eis ei mussau si, ch' il numnau mistral seigi buca, sco «Synopsis» e «Cuorta memoria» pretenda, vegnius en miseria, pupira e dishonur, anzi, ch' el seigi vivius ses davos onns en bunas, ni silmeins buca schliatas relaziuns finanzialas e ch' el seigi morts sco officier e bien cristifideivel a Valencia en Spagna, honoraus e respectaus da tuts.

Ella historia dil cumin della Cadi de 1656 se-cattan sper las interessantas notizias sur della veglia schlatteina Berther era aunc per nus Sursilvans marvegliusas menziuns sur de duas autras marcantas persunas sursilvanas de quels onns, numnadamein sur dil domdecan Mattias Sgier e landrechter Clau Maissen.

4. «*Selva avon 100 onns*». Notizias cultur-historicas ord la val Tujetsch da P. Baseli Berther. Igl autur descriva cheu meisterilmein la contrada,

il pievelet che viveva en quella a Tschamut e Selva, sias lavurs ed isonzas, ses prighels, sgar-schurs e temas, che smanatschavan en lavinas e bovas e malsognas contagiusas. El characterisescha ils differents caplons e scolasts, ils purs e lur dun-nauns, lur far e demanar en casa ed en baselgia, sil funs ed en nuegl. Snuezi fa la descripziun della sgarscheivla lavina dils 12/13 de december 1808, che ha raffau 25 persunas ella freida mort.

Perquei contan ils de Selva aunc oz il di tier lur Mumma digl Agid:

Surtut o Mumma teidl' il riug,
 Dils habitonts cheu en quest liug,
 Che han quei tempel baghegiu
 E quel a ti cheu dedicau.
 Da prighels de lavina
 Pertgira nus rughein!
 Sin tiu agid adina,
 Nus fermamein seschein.

5. *Notizias sur ils zenns de s. Gions a Mustér.*
 Mustér 1919. Quellas notizias compeglian ils onns da 1643/73 entochen 1918. Igl emprem zenn grond ha stuiu vegnir culaus gia anno 1686 per la se-cunda ga. Anno 1799, ils 6 de matg, ein per con-sequenza dil grond incendi occasionau entras ils Franzos tuts ils zenns de s. Gions luai muort la stravaganta calira. Anno 1821 ein ils novs zenns vegni culai a Mustér egl encarden settentrional dil santeri. Anno 1822 gia ei il zenn grond puspei se-fess ed il medem meister Monzini de Bergamo ha

stuiu cular quel per la secunda ga. Anno 1877 ei era quei zenn puspei sefess ed in niev ei vegnius culaus a S. Pieder dalla firma Grassmayer. Il niev zenn, che ei, sche jeu sbagliel buc, vegnius culaus ad Aarau, ed ei fetg bein gartegiaus, ei adina aunc en funcziun. El ei vegnius tratgs sin clutger per Nossadunna mars, ils 25, ed ei vegnius tuccaus per cass de mort l'emprema ga ils 7 d'avrel 1918 a mia cara mumma, Fausta Disch, n. Berther de p. m.

6. *A Camischollas. Noticias cultur-historicas ord la val Tujetsch.* 1917. Particulara atenziun schenghegia P. Baseli en sia deliciusa scartira alla plascheivla caplutta, dedicada a s. Onna. Lura alla preziada famiglia Deflorin cun siu avat Gallus ed al grond barschament che ha arsentau il vitget per s. Placi 1822 per gronda part cun la caplutta e duas persunas femininas.

7. *Sontga Catrina a Muster.* Marvegliusa ei era la historietta de quella capluttetta denter las 15 baselgias e capluttas sin territori de Mustér. Ella appartegn tut suletta ad ina famiglia privata e P. Baseli raquenta en agli atgna, biala maniera in bien ton sur dils possessurs de quei bufatg tempelet sper la punt ed al pei dil Muntatsch.

8. *Ils Bannaherrs della Cadi,* cun notizias ord la historia dil cumin della Cadi. 1920. Cun quella biala lavur historica ha P. Baseli carmalau neunavon, ton sco ord mort en veta duas bandieras veglias dil cumin della Cadi, che parevan d'esser quasi svanidas e stulidas per adina. Ellas ein ussa

restauradas e vegnan tratgas en honor tier specialas festivitads. D'impurtonza ei la raquintaziun d'organisaziun e constituziun dil vegl cumin della Cadi. Sur tut s'interessescha mintga vischin della biala historia dils schinumnai «Bannerrherrs» ni banderols, che vegnevan designai dal pievel sez e tschentai en quella aulta dignitad per mintgamai liungas periodas.

9. *Avon onns* da P. Baseli Berther e

10. *Reminincenzas d' in vegl curant de Mustér*, dil medem autur, ein dus oreifers studis, stai compari ella «Gasetta Romontscha» e mess al pievel silsuenter en disposiziun sco separats.

11. *Il tschundubel Scapulier* ei vegnius scaffius gia 1890 a Nossadunnaun tier Benziger e Co. Il pign, mo bufatg cudischet cuntegn las bialas historias dils 5 differentes scapuliers cun in appendix d'oraziuns vitier.

12. Gest aschi bialas ed edificontas ein las *Remarcas* de P. Baseli sur la schinumnada «Corda paternos» digl uorden della s. Crusch, comparidas 1916 a Mustér en duas ediziuns.

13. Anno 1916 ha P. Baseli scret per la «*Confraternitad de Maria Regina dils cors*» la biala dedicaziun a Jesus Christus, l'incarnada Sabientscha entras Maria.

14. In' outra biala *Oraziun* ei quella per *unfrir si a Diu tuttas s. Messas, de recitar la damaun*.

15. *Oraziun en temps d' uiara*, stampada a Mustér cun lubientscha episcopala 1914. Il ediziun.

16. Speciala menziun debitein nus al bi cudisch «*Pren mira, tiu Retg vegn tier tei!*», stampaus a Mustér gia anno 1887 e

17. Il «*Cudisch de messa per pietus affons*». Quel ei vegnius squitschus a Nossadunnaun 1903 e 1922.

Lura vuless jeu era buc emblidar

18. «*Il spazzatgamin*», compariu anno 1896 ellas Annalas e finalmein igl oreifer studi cultural

19. *Sas era nua Giuf ei?*» I tom della Crestomazia 1896.

Tgi che ha enconuschiu P. Baseli, sa ch'el ha luvrau, sco rev. P. Maurus ha scret ella Gassetta Romontscha dils 31 de december 1931, entochen ch' il sulegl de sia veta fuva per ir da rendiu. La mort de siu frar sacerdotal ed original, Sur Tumasch, ha sfraccau sias forzas, sco sch' il Sur frar havess detg ad el: Nos geniturs e tuts tes fargliuns ein ussa i a casa, neu era ti, sco il pli davos, ti has luvrau e scret avunda.

Tgei che P. Baseli Berther ha luvrau e scalfiu per siu pievel, per scholars e students, tgei ch'el ha mess neu tut per la veglia cultura retica e siu manteniment, hai jeu mo saviu indicar. Ussa ruaussa il nunstunclenteivel da sias fadigias suenter ina veta luvrusa e pazienta, che ha purtau custeivels fretgs e vegn aunc ditg a schar tals madirar vinavon.